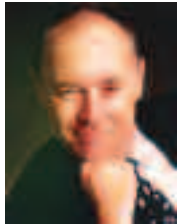

De wereld één maken

Peter Blaze Corcoran is hoogleraar milieukunde en milieueducatie aan de Florida Gulf Coast University, waar hij tevens werkzaam is als directeur van het Center for Environmental and Sustainability Education. Hij heeft in de VS academische functies bekleed aan het College of the Atlantic, het Swarthmore College en het Bates College. Ook was hij gasthoogleraar in Australië en Nederland. Hij houdt zich intensief bezig met internationaal milieuonderwijs en richt zich speciaal op de landen rond de zuidelijke Stille Oceaan. Hij behoort tot de oprichters van Global Higher Education for Sustainability Partnership en heeft onlangs de besprekingen geleid van deze instelling met betrokkenen bij het tertiair onderwijs. Hij is voormalig president van de North American Association for Environmental Education. Tevens werkt hij als Senior Fellow in Education for Sustainability bij University Leaders for a Sustainable Future in Washington DC en is Senior Advisor van het Earth Charter Initiative in San Jose in Costa Rica.

De aarde is een, maar de wereld niet. We zijn allemaal afhankelijk van die ene atmosfeer om ons leven in stand te houden. Toch probeert elke gemeenschap, elk land te overleven en welvend te worden met weinig oog voor de gevolgen daarvan voor anderen. Enkele gemeenschappen verbruiken de hulpbronnen van de aarde op een schaal die weinig overlaat voor komende generaties. Andere, en dat zijn er veel meer, verbruiken veel te weinig en leven met het vooruitzicht van honger, ellende, ziekte en een vroege dood.

Our Common Future, 1987, blz. 27

Het is alweer een generatie geleden dat de World Commission on Environment and Development het beroemde concept presenteerde voor een integratie van milieu en ontwikkeling die duurzaam is, "om ervoor te zorgen dat deze tegemoetkomt aan de behoeften van het heden, zonder het vermogen aan te tasten van komende generaties om in hun eigen behoeften te voorzien".¹ Dit zowel briljante als problematische concept heeft veel discussie veroorzaakt rond de eeuwvisse-

ling. Of en hoe we een weg naar duurzaamheid zullen vinden, is een van de belangrijkste vragen van onze tijd geworden.

Wat voor wereld we zullen achterlaten voor onze nakomelingen en welke waarden we aan hen zullen doorgeven, zijn uiterst belangrijke vragen. De tragische waarheid, uiteengezet door de commissie-Brundtland, is algemeen bekend maar wordt vaak genegeerd.

We hebben milieukapitaal van komende generaties geleend, zonder de bedoeling of de mogelijkheid om dat terug te betalen. (...) We doen wat we doen omdat we ermee weg kunnen komen: komende generaties hebben geen stem, geen politieke of financiële macht; ze kunnen onze beslissingen niet aanvechten. Maar de gevolgen van de huidige verspilling maken snel een einde aan de kansen voor komende generaties. (blz. 8)

Inderdaad is duurzaamheid een snel verdwijnend vooruitzicht. De sombere en alarmerende voorspellingen voor de toekomst van het leven op aarde zoals wij dat kennen, geven ons het gevoel dat er snel iets moet gebeuren. Toch is overal zichtbaar dat regeringen en intergouvernementele instellingen er niet in slagen daadwerkelijk actie te ondernemen. Zo zien we bij mijn eigen machtige regering, die van de Verenigde Staten, een weloverwogen beleid om *niets* te doen aan de ernstigste problemen, zoals de door mensen veroorzaakte klimaatsverandering. Dit beleid gaat zelfs zo ver dat het de conclusies van de wetenschap, die aantonen hoe ernstig de problemen zijn, verandert. Nog gevaarlijker is, dat het alle internationale overeenkomsten verwerpt die kunnen leiden tot effectieve actie voor een duurzame wereld.

Wat kunnen we doen, gezien de urgentie en de ongeïnteresseerde en zelfs weigerachtige houding van de regeringen? Ongetwijfeld hebben we, zoals de inheemse volkeren ons hebben geleerd, de morele verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat toekomstige generaties niet worden uitgesloten van de schoonheid en de rijkdommen van de aarde. We moeten over de generaties heen reiken om de grove onrechtvaardigheid hiervan en het onomkeerbaar verlies van mogelijkheden te erkennen. Ook mogen we hen, of onszelf, niet veroordelen tot

een kansarme toekomst. Ik geloof zelfs dat het onze verantwoordelijkheid is om komende generaties een duurzaam bestaan te geven. We moeten door onze daden een hoopvolle toekomst veiligstellen voor de 50 procent van de wereldbevolking die onder de 25 jaar is.

Het staat nu wel vast dat we in de basisbehoeften van iedereen kunnen voorzien en ongetwijfeld kunnen we daardoor voor de komende generaties voldoende duurzame werkgelegenheid vinden. Het Millennium Development Goals-proces toont ons de manier om het lijden te verlichten van de miljard broeders en zusters die in extreme armoede leven. Maar *willen* we dat ook? Door wat voor denken en wat voor beleid zouden we op weg gaan naar een duurzame wereld?

Al in 1987 zag de commissie-Brundtland met vooruitziende blik de noodzaak voor "(...) een nieuw charter om het gedrag van staten te leiden tijdens de overgang naar duurzame ontwikkeling" (blz. 332). Dit werd natuurlijk het Earth Charter en het werd een richtlijn voor veel meer dan het gedrag van staten. Zoals u in dit boek zult zien, werd het een richtlijn voor een ethisch leven. Voor anderen werd het een waardevol kader voor zaken doen of overheidsbeleid. Voor weer anderen werd het een overeenkomst om zorg te dragen voor de aarde – en voor anderen.

Dit boek laat zien hoe mensen tot overeenstemming zijn gekomen over gemeenschappelijke waarden voor een betere wereld, en hoe zij handelen vanuit deze hoopvolle visie. Want hoop is geen gegeven; hoop moet worden opgebouwd. Het Earth Charter is een 'ark van hoop'; het is de drager van onze hoop op een betere wereld. Het helpt ons te achterhalen hoe een rechtvaardige, vredige en duurzame wereld eruit kan zien.

De principes van het Earth Charter zijn voortgekomen uit een geslaagd proces van bouwen aan consensus over waarden die door velen worden gedeeld. De andere elementaire waarden, die zo duidelijk worden verwoord in de Earth Charter-principes, geven ons veel bruikbare aanwijzingen bij het bouwen aan een duurzame wereld. Ze zijn direct en duidelijk. Earth Charter-principes verwoorden gewone ethische waarden die in overeenstemming zijn met veel aangeboren gevoelens, wereldbeschouwingen, religies en wereldse filosofieën. Ze helpen ons onze overtuigingen over te brengen in het licht van de gevaarlijke trends van onze huidige, niet-duurzame ontwikkeling. Ze brengen deze waarden tot uitdrukking als een wereldomvattende burgerethiek ten aanzien van bepaalde rechten en verantwoordelijkheden. Naar mijn mening geeft het Earth Charter een rechtvaardige visie door gewone zorgen en gewone waarden onder woorden te brengen. Doordat het onderdeel is van een voor ieder toegankelijk, inspirerend proces, geeft het ons hoop dat deze visie levensvatbaar is. Door specifiek een visie van duurzame ontwikkeling te verkondigen geeft het een weg aan om die te bereiken. Het Earth Charter is een gids voor een dergelijke weg en levert inspiratie voor activiteiten die ons aanzetten om deze te volgen.

Het is gemakkelijk om te praten over de crises van sociale onrechtvaardigheid en armoede, van gewelddadige conflicten en van milieurampen die zoveel lijden veroorzaken voor allerlei levensvormen. De wereld lijdt ondraaglijk en – als wij door zorgeloosheid zijn draagkracht overschrijden – dan lijdt de aarde ook. Dit boek vertelt het verhaal van degenen die iets doen aan deze crises. Het laat de vele manieren zien waarop het Earth Charter wordt gebruikt en wijst op de talrijke andere mogelijkheden waarop het in de toekomst gebruikt kan worden. Thematische en descriptieve verhandelingen uit de hele wereld vertellen over acties, geïnspireerd door de Earth Charter-ethiek, en tonen de bruikbaarheid van het Earth Charter in diverse culturele contexten. Ze tonen de mogelijkheden die het biedt bij het werken over de scheidslijn tussen het noordelijk en het zuidelijk halfrond, tussen geloofstradities, naties en generaties.

Ieder deel van het Earth Charter document is in de tekst opgenomen en heeft een eigen kleur, inclusief de *Preambule* en *De Weg Naar Voren*. Ieder deel wordt ingeleid met een reflectieve verhandeling over de overkoepelende thema's die in dat deel aan de orde zijn. Vervolgens worden ieder van de zestien principes besproken met thematische en projectbeschrijvende verhandelingen. Het betreffende principe staat steeds afgedrukt aan de zijkant van de tekst.

Tot de schrijvers behoren bekende personen die handelden vanuit hun ethische opvattingen en daarbij inspiratie putten uit hun werk aan het Earth Charter. Tot de schrijvers behoren ook buiten hun eigen kring weinig bekende mensen wier heldhaftige vastberadenheid bij het toepassen van het Earth Charter vaak zonder erkenning is gebleven, maar wel van groot belang is geweest. Verschillende van deze verhandelingen zijn afkomstig van jonge mensen die gekozen hebben voor het grote avontuur om hun hoop op een betere wereld te realiseren door actie, geïnspireerd door het Earth Charter. Door al deze verschillende schrijvers zien we dat dit een volksbeweging is, zoals ook het Earth Charter een volksverdrag is.

Ik hoop dat dit boek een huldeblijk is aan de manieren waarop het Earth Charter is gebruikt. Ook denk ik dat het de doeltreffendheid van het Earth Charter aantoonde op het gebied van internationaal recht, religie, diplomatie, onderwijs, zakendoen, overheidsbeleid en vele andere terreinen – en dat het steeds bruikbaar zal blijken te zijn. Ten slotte hoop ik dat ook u, lezer, uw geestkracht en creativiteit zult inzetten voor deze poging om het Earth Charter in werking te zetten – dat u het Earth Charter naleeft en zo een bijdrage levert aan het proces dat het tot een levend document zal maken. ●

Noot

1 'World Commission on Environment and Development.' (1987). In: *Our Common Future*. Blz. 332, Oxford, Oxford UP. De commissie werd voorgezeten door Gro Harlem Brundtland (Commissie-Brundtland).